

Nr 537

Av herr Holmberg m. fl., om åtgärder för att åstadkomma ökad statlig järnförädling.

Det är sannolikt att den svenska gruvindustrin även i fortsättningen kommer att utsättas för starka konjunkturväxlingar. För två år sedan inträdde plötsligt en kraftig nedgång i försäljningen av järnmalm och åstadkom förklarlig oro bland tusentals människor som för sin försörjning är beroende av gruvdriften. Efter halvtannat år gick det åter uppåt, men det finns fortfarande många faktorer som ger anledning till pessimism om framtiden.

»Att spå om malmexporten för vårt land på längre sikt är som att spå i kaffesump», förklarade för en tid sedan LKAB:s chef envoyén Lundberg i ett uttalande för en tidning. Och nyligen har deltagande i en konferens anordnad av industriens utredningsinstitut varnat för tanken att vårt lands klassiska råvaruexport även i fortsättningen skulle komma att spela samma roll som hittills. Sverige måste satsa mer på förädlingsindustrin, var ett starkt framträdande drag i de anföranden som hölls av forskarna på denna konferens.

Detta är en uppfattning som framförts även inom arbetarrörelsen, särskilt i områden där gruvdriften har en helt dominerande betydelse för traktens ekonomiska liv. Den nuvarande expansionen i Norrbottens järnmalmsgruvor har icke förjagat minnena från en tid när massavskedanden och förkortning av arbetstiden till en tredjedel av det normala utsatte tusentals familjer samt kommuner och landsting för svåra ekonomiska verkningar. Så sent som i fjol företogs ju också avskedanden och driftstopp vid gruvor i Mellan-Sverige.

Sådana förhållanden har frammanat tanken att en större del av den svenska malmen skulle förädlas inom landet och sålunda dels säkra avsättningen för en del av råvaran och dels bereda sysselsättning och tryggare förhållanden i övrigt genom tillkomsten av ett differentierat näringsliv.

Opinionen för ett statligt järnverk i Norrbotten hade denna bakgrund. Kritiken mot ledningen för den förutvarande privata järnmalmsbrytningen i Norrbotten gick bl. a. ut på att bolaget kortsiktigt och hänsynslöst såg enbart till sina vinstintressen utan att tänka på länets behov av en allsidig industriutveckling. Detta framstod som särskilt förkastligt därför att det inom länet fanns alla förutsättningar för en omfattande järnförädling; världens bästa järnmalm, elektrisk energi samt ständigt stor tillgång på arbetskraft.

Från arbetarrörelsen har ofta framhållits att företagare som åsidosätter

viktiga samhällsintressen på detta område har förverkat rätten att exploatera landets naturtillgångar.

Den förändring till det bättre som skett genom tillkomsten av ett statligt järnverk bör enligt vår mening betraktas endast som ett första steg. Särskilt nu när den svenska järnmalmsexporten uppenbarligen kommer att ut sättas för svår konkurrens från nya gruvföretag, bl. a. i Väst-Afrika och Kanada, är det anledning att allvarligt pröva frågan om en avsevärd ökning av vårt lands järnförädling.

Det förefaller oss självklart att detta är en uppgift som främst åvilar statsmakterna. På andra vägar kan man säkerligen inte åstadkomma en näringspolitisk planering med hänsyn till hela samhällets intressen. Det mesta av landets järnmalmsförekomster ligger ju också i statens hand, och dessutom har denna fråga ett intimt samband med utrikeshandeln i sin helhet.

För avsättningen av förädlade järnprodukter bör det finnas en marknad även inom landet på bekostnad av den betydande importen av sådana varor.

Dessa synpunkter har framhållits bl. a. i en skrivelse som lett till att Kiruna stadsfullmäktige och Gällivare kommunalfullmäktige enhälligt har beslutat att företaga en undersökning om förutsättningarna för järnförädling inom de norrbottniska malmkommunerna. Även länsstyrelsen har framhållit behovet av en strukturförändring av dessa kommuners ekonomiska liv. Det är emellertid självklart att de lokala åtgärderna endast kan avse preliminära undersökningar och ha till avsikt främst att klarlägga behovet av en bättre ordning än den nuvarande. Dessa initiativ bör därför få allt nödigt stöd från statsmakterna. Detta är också motiverat därför att, utöver de lokalt motiverade åtgärderna, frågan om en ökad järnmalmsförädling handlar om att tillgodose hela landets intressen i den hårda konkurrens som nu tycks förestå på internationella marknader.

Med hänvisning till vad sålunda anförts föreslår undertecknade,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder snarast i syfte att åstadkomma en väsentligt ökad statlig järnförädling.

Stockholm i januari 1960

Helmer Holmberg

Gustav Johansson

H. Hagberg